

SCOLA ROMÂNĂ.

Revistă pedagogică

pentru interesele institutelor de învățământ la Români și pentru organele lor.

Edată și redigată de

VASILE PETRI,

Ese în 8, 18 și 28 a fiecărei luni, în numere de câte o colă, și va costa pe anul întreg 4 fl., pe o jumătate 2 fl., pe un pătrar 1 fl. v. a. Pentru România 5 fl. v. a.

Năsăud, 18 Iunie v. 1891.

Prenumeratiunile și corespondențele sunt a se adresa la Redacțiunea „Scolei Române” în Năsăud (Naszód.) Pentru inserțiuni câte 5 cr. de șir și timbru.

Predarea limbei române în scótele elementare.

(Urmare.)

B. Introducerea scolarilor în cuprinsul bucății de citire.

Nararea și citirea înainte prepară înțelegerea bucății de citire numai în general. O înțelegere mai aprofundată se poate produce numai desfăcând propozițiunile, esplicând cuvintele și discutând cu scolarii asupra bucății de citire.

Aceste operațiuni didactice înse nu se îndeplinesc succesive, ci în strînsă legătură una cu alta.

Procedarea metodică consistă mai virtos în întrebări și răspunsuri, la cari se mai adauge arătarea înainte, desemnarea înainte, chemarea scolarilor la lucru.

Întrebările trebuie să fie astfel întocmite, ca ele să siléscă pre scolar a cugeta și să-î înlesnéscă priceperea materiei. Învătătorul să adreséză cu întrebările sale cătră toți scolarii din un des-părțemént, astfel ca fiecare scolar se crédă, că întrebarea îl privesce pre el.

Odată întrebarea pusă, trebuie a se lăsa scolarilor timp de-ajuns de a gândi, și numai după aceea se chémă unul din scolarii a răspunde. Întrebările trebuie să fie clare, precise și sub raportul limbei corecte; să stea între sine în nex logic; să nu fie nici prea lungi, dar nici prea scurte, nici prea grele, dar nici prea ușóre, în

un cuvânt; să fie în conformitate cu gradul de desvoltare al scolarilor. *)

Dela învățator se cere să fie măestru nu numai în a întreba, ci și în a se sci folosi de răspunsurile primite spre a pune noué întrebări scolarilor și astfel a scóte la cale o catechesă în tótă forma. Indispensabil în scopul acesta este: preparare în scris și studiul manualelor didactice, cari tratéză asupra acestei materii.

Răspunsurile trebuie să fie în propozițiuni întregi, să fie și ele sub raportul limbei corecte și pe cât se poate acomodate la forma întrebării; se cere mai departe, ca scolarul să nu răspundă ca de rost, ci ca și cum ar ceti răspunsul din carte.

Din modul cum procede învățatorul aici și cum decurge catechesea, se vede talentul și destoinicia învățatorului în ale instrucțiunei, se vede totodată și desvoltarea și deprinderea în a cugeta a scolarilor, ba se vede starea spirituală a scólei preste tot. Diesterweg dice în privința acesta: »Unde învățatorul întrebă voinicesce și nimerit; unde scolarul răspunde iute, fluent, corect și cu accent natural: acolo este terenul pentru a se desvolta și desface spiritul, acolo se desvóltă germenii și mugurii, cari promit a produce cele mai frumoase flori și cele mai nobile fructe pentru vieță; acolo scóla este un loc de gimnastică spirituală pentru junime.«

Forma acroamatică se aplică numai, unde învățatorul voiesce a influința asupra simțului și

*) Despre întrebări mai în detaiu a se vedé »Scóla Română,« cursul II, pag. 405.

voii scolarilor, sau unde nu găsesce. în cunoștințele scolarilor, puncte potrivite pentru a lega de ele noul învățături, cum e d. e. la explicări din științele naturale, la geografie și istorie etc. Explicările însă trebuie să fie cât se poate mai scurte, și îndată ce le-a dat, trebuie supuse unor întrebări potrivite.

Dar încă odată : fără preparare minuțioasă învățătorul nu va produce nici odată un lucru bun ; el trebuie să știe din capul locului : ce vrea și cum vrea, cari propozițiuni trebuiesc explicate, circumscrise, dezvoltate, cari concepte trebuiesc lămurite, cari exemple se potrivesc mai bine în cazul de față, cari obiecte, hărți, icône sunt delipsă spre a produce intuițiunea intenționată etc.

Înțelegerea bucații de cetire se produce, cum am dis la început, desfăcând propozițiunile și explicând cuvintele.

(Va urma.)

Ceva despre biblioteca școlii și a învățătorului.

Dela numărul, feliurimea și starea uneltelor, de cari dispune ore-care măiestru, conchidem la știința și dexteritatea lui, și era-și dela bogăția și starea bibliotecii unei școle și a unui învățător conchidem la abilitatea instruitoare-educătoare a acelora.

Și este numai natural ; căci articoli trainici, complicați și fini nu se pot găti fără de unelte multe și varie.

Să ne întrebăm acum, ore mai există vre-o clasă de măestri, dela care așteptă societatea produse atât de gingașe și spre scopuri atât de sublime, cum așteptă dela clasa măiestrilor sau magistrilor de școle, cari trebuie să-și impună o muncă fără întrerupere atât în, cât și afară de școală, în al cărei lung decurs trebuie să privească mereu la materia încredințată lor spre prelucrare, și în același timp la idealul creșterii creștinesci, adică : la chipul și asemănarea lui Dzeu ! ?

Respunsul nu poate fi decât negativ.

Lucru evident deci, că atât școla, carea — conform cerințelor presintelui — trebuie să fie un puternic focal, la acărui rațe calde și strălucitoare au să se nobilizeze inimele și să se lumineze mințile nu numai ale vârstei dela 6—12 și respective 15 ani, ci și ale adulților ; cât și învățătorul, mediul, ce mai întâiu absorb și apoi resfrânge în mod sistematic acele rațe, trebuie să dispună dacă nu din abundență, dar la tot cazul de cele mai necesare unelte, cari în planul

prim nu pot fi altele decât cărțile, cari așezate după număr, sortate și trecute prin conspecte, formeză biblioteca acelora.

Necesitatea cărților pentru omul de carte o dovedește în cel mai eclatant mod destinsul Herbart, când în punctul 31 al epistolelor sale întitulate : »Brieft über die Anwendung der Psychologie auf die Pädagogie.« țice : »Auch der Gelehrteste hat den grössten Theil seines Wissens in Büchern, oder was er, wie man sagt, im Gedächtnisse mit sich trägt, davon steigen ihm die Erinnerungen nur auf gegebenem Anlass hervor.«

Având în vedere pe de o parte aceste, ăr de pe de alta considerând împregiurarea, că chiar și la noi, în fostul district al Năsăudului, unde străbunii noștri au adus jertfe aprópe fără păreche pentru înființarea, susținerea și asigurarea școlilor, — unde astfel ori cum trăim în stări materiale favorabile, numai rar de tot dai câte de o școlă și câte de un învățător, cari au ceva cărți, și și acele pe cât de nealese, pe atât de rău păstrate ; că preparanții în cea mai mare parte cu sfișitul fie căruși an i-și vând cărțile, crețend, că având »Testimoniul« de pe respectivul an, nu mai au lipsă de cărțile folosite, apoi, când au în mână »Testimoniul de calificățiune,« cred, că tóte le știu, și astfel ajung în posturi fără de nici un fel de substrat pentru bibliotecă, să dedau a trăi fără studiu (de și pracsă a dovedit, că preparandiile numai orienteză pre elevi întru a-se pute afla în lumea pedagogică), nu-și procură foș pedagogice, cari singure il pot ține în curent cu mișcămintele pedagogice, — acărur urmări sunt, că preparandul bun de odinórá, după câți-va ani de dascălie, a ajuns a fi un om remas de lume, pentru-că în știință loc de repaus nu se dá, aici cine nu merge înainte, dá înderët ; considerând mai departe, că alte națiuni dispun de școle și învățători cu biblioteci bine arangeate, din cari se satură tinerimea, învățătorii, adulții și bėtrânii satului : trebuie se cuprindă o durere adencă pre tot omul, carele are inimă pentru luminarea neamului seú.

Ori dórá împregiurarea, că astă-đi, când în întrégă Ungaria nu mai există nici o fóie pedagogică română, afară de »Scóla Română« și cu tóte aceste, după cum ni-se spune în Nrul 9 al aceleia, abia se desfac 294 exemplare, dintre cari cel puțin 44 vor fi exemplare de onóre ; când chiar și chelnerii sunt în stare a-și susține mai bine o fóie pentru apėrarea și promovarea intereselor lor ; când glasul binevoitor al locușitorului episcopesc de Maramureș și al celorlalți prelați, pus în mișcare de cele mai ferbinți

simțeminte, ce nutresc pentru cauza culturală a poporului român, se dovedesc a glasuri în pustie, și când chiar Selagiul, carele e binecuvântat cu mâni donătore spre aceste scopuri, ca cea de Băsesci și părțile Satumarene, unde se propagă interesele române prin limbă dulci de o parte și adânc tăietore de alta, ca cea din Seină și Șișesci, sunt străine de unica fôie română, carea a luat asupra-și a apêra și promova interesele scolare a vre-o 3,000.000 Români din Ungaria (proportia 250 abonenti față cu 3,000.000) se pot privi aceste ca tot atâte semne de viață, ca aparițiunii provocate de conștiența de cauză ori ambițiune, — fără de cari progres nu se dă, în sinul învățatorimeii române?!

Nici decât nu!

Aceste tôte sunt, Domnule Redactor, semnele celei mai penibile apatii.

Dar constatarea unui rău nu e de ajuns spre mântuire, durerea și jelea trebuesc alinate, că-cî așa țice Românul:

»Se-mi alin durerea 'n sin,
Èr de n'a perî durerea
Pieră-mi sinul, pier și eû,
D-a trăi jălindu-mi neamul,
Nu-mi ajute Ddeu!!«

cea ce vom pute ajunge numai atunci, dacã

I.

1. Sê va suscepe în preliminarul fie-cărei scôle în scopul cumpărării cărților ori foilor scolare pentru biblioteca aceleia în fie-care an cel puțin 10 fl. *)

2. Preotul, ca președinte al senatului scolar și învățatorul vor colecta la ocaziuni binevenite în favoarea bibliotecii scôlei.

3. Tot acestia vor sci a câștiga cărți dela cãrturarii de pe sate, mai ales dela pensionisti, cari de regulă au bibliotecii.

4. Din banii prevăduți în preliminar și adunați pe calea colectei, pe basa propunerii unei comisii constatãtoare din președintele senatului scolar, învățator și 3 membri ai senatului, se vor procura cărți instructive, morale și de acele, cari tae în sfera economului, grădinarului, stularului etc.

5. Peste tôte aceste va purta învățatorul inventar și conspect despre împrumutarea lor spre cetire.

*) Sunt casuri, că senatul scolar a urmat astfel, dar că cu tôte acestea învățatorul a cerut revista pe credit și n'a plătit-o până în ziua de astăzi.
R.

6. Referintele tractual la esamene va visita biblioteca scôlei, se va convinge, câte cărți are ea, câte s'au cumpărat în anul respectiv, și dacã le va afla tôte în rând, fie secur, că are de lucru cu un învățator harnic; din potrivă va sili pre respectivul la rënd în asta privință.

II.

Învățătorimea va pute sê-și creeze bibliotecă numai dacã:

1. Profesorii preparandiali vor convinge pre preparanți despre procederea daunăciôsă a acelora, cari își vënd cărțile folosite în preparandie, eventual numai acelora le vor da Absolutor, cari vor pute arăta tôte cărțile, căci din potrivă trimit în lume ômenii la lucru fără unelte.

Învățătorul, care, când ese din preparandie, are 20—30 cărți, acela are fundamentul bibliotecii, și dela sine nu se va lăsa fără a și-o completa.

Se scie, că numai începutul este greū la tot lucrul.

2. Tot acestia vor storni în preparanți gustul de cetire și-l vor desvolta făcându-i sê cetescă din când în când câte un articlu mai interesant din cutare fôie pedagogică în clasă înaintea lor și cerënd dela ei estragerea ideilor principale.

Cu acesta ocaziune li va dovedi, că numai acel învățator va pute ține pas cu progresul, carele își ține foi pedagogice, le citește și corespundeză cu redactorul lor.

Din aceste va avé cunoscință despre foile, cărțile și rechisitele nouë de învățãmânt.

La alegerea foilor sê aibă în vedere omul totdeuna numele redactorului și bêtâneta foii; pentru-că un redactor, ce și-a făcut nume prin redactarea de foi și cărți, va scrie lucruri mai bune, de cât un începêtor.

3. Fie-care învățator va da cel puțin 2—5 fl. la an pe cărți didactice și pedagogice, pre cari le va ceti cu băgare de sêmă.

Un învățator harnic în 2—3 ani de dăscălie nu mai trebuie sê deie bani pentru foi pedagogice, căci le capetă pentru corespondințe și articlii, și așa pôte mai mult spesa pentru cărți.

Urmând acestora, fie-care scólă va pute dispune de bibliotecă, din carea va ceti învățatorul, repetitorii, adultii și bêtânii și fie-care învățator se va pute mândri cu biblioteca; tôte acestea vor contribui, ca cu timpul și plugarul român se cetescă ceva în pausa de amedă-đi, cum face cel germân.

Așa se fie!

Întruniri învățătorești.

Satmariu, 12 Iunie 1891.

Că adunările tractuale aș pentru învățători fructe din cele mai mănoase, e deja lucru constatat. Disertații instructive, schimbări de păreri, toate contribuie, ca să se clarifice ideile lor.

O astfel de adunare tractuală s'a ținut la 8 Iunie st. n. a. c. în Hirip din districtul protopopesc Madaras. Dimineața la 9 ore s'a făcut invocarea Spiritului Sfânt. Apoi M. O. D. Michail Cinca, paroch în Zsadány, administrator al oficiului protopopesc de Madaras și președinte al adunării, a bineventat pre învățătorii întruniți prin o vorbire pătunțetore până la inimă, arătând ce trebuie să planteze un învățător în mlădițele poporului român și ce trebuie să aibă și el în gradul suprem: credința în Dzeu, speranța în viitor și iubirea neamului său. După aceea a arătat greutățile, ce întimpină un învățător, aici la marginele otarului romanismului, și datorințele, ce i-se impun prin diregătoria sa, și terminând declară adunarea de deschisă între strigări de »Să trăescă!«

După aceea d-l notar filial Vasiliu Popan, cantor-docinte în Viile-Satmariului, aduce la cunoștința adunării, că se împlinesc deja 3 ani, de când a luat asupra-și funcțiunea de notar, și mulțumind pentru încrederea pusă în el, își dă dimisiunea; dar după o consultare scurtă fu reales. Apoi M. O. D. președinte provocă pre notar a da cetire rescriptului Măritului Guvern al Diecesei de Oradea-Mare, în care se exprimă mulțumită atât d-lui președinte pentru neobosită-i lucrare în conducerea acestui tract și reuniunii filiale, cât și dd-lor învățători districtuali pentru interesul, ce-l manifestă întru împlinirea chemării lor.

E de observat, că în acest tract, deși se țin două adunări filiale pe an, totuș pentru fiecare adunare se elaboréză, prin dd-nii învățători, diverse teme date de președinte. Așa dd-nii Michail Mărcuș, cantor-docinte în Madaras, a avut drept temă »Despre aer,« Ioan Ciuleanu, învățător tot în Madaras »Cultura rațiunei,« Georgiu Mateiú, cantor-docinte în Zsadány, despre »Crescerea religioasă, și morală a pruncilor,« Vasiliu Szilágyi, cantor-docinte în Pișcariú, despre »Morburile pruncilor,« Nicolaú Fogaș, cantor-docinte în Ruși, despre »Curățenie,« V. Lucaciú, cantor-docinte în Amaț, »Cultura memoriei,« Vasiliu Popan, cantor-docinte în Viile-Satmariului, »Despre imaginațiune,« Vasiliu Vágó, cantor-docinte în Hirip,

din comput »Tratarea numărului 15 a) în limba română, b) l. magiară.«

Din numărul docenților a absentat numai dl Ioan Mutu, învățător în Tătăresci, din cauză, că chiar pe atunci a trecut esamenul de calificatiune în Oradea-Mare. S'aú cetit toate elaboretele, ér cât pentru critică, ele s'aú distribuit în schimb cu observarea, ca fiecare învățător studiind bine tema respectivă, să-și facă critica în scris până la adunarea de toamnă, când cele mai reușite vor fi depuse în arhivul »Reuniunii învățătorilor gr. cat. din archidiaconatul Satmariului.«

La premiul de un galbên, oferit de dl Ludovic Mărcuș, preot coadj. în Madaras, pentru elaborarea cea mai bună a unei teme órecare, s'aú insinuat dd-nii Ioan Ciuleanu cu un elaborat asupra temei: »Bătălia din Câmpul pânei,« și Vasile Popan despre »Metodul învățământului în scólele populare,« ambele lucrute cu mare diligență. După cetirea lor în ședință, adunarea a decis a le trimite, prin presidiu, la dd-nii profesori preparandiali gr. cat. români din Oradea-Mare spre a le censura și pre cea mai bună a o recomanda spre a fi premiată.

D-l Ciuleanu, având în vedere, că tot se mai aud plângerii din partea învățătorilor, că nu primesc dela comune prejunctura și diurnele sistemate, propune a se regula acesta afacere pentru totdeauna. Presidiul promite, că va face pașii necesari spre a esopera dela comune pentru fiecare învățător prejunctură și diurne.

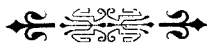
Tot d-l Ciuleanu convingându-se, că cu excepțiune de vre-o doi învățători, ceilalți se folosesc numai de așa numita fóie »Néptanitók Lapja,« propune a se îmbrățișa unica în felul ei »Scóla Română, redactată de dl Vasile Petri în Năsăud, provocându-se în același timp la Cerculariul pentru »Scóla Română« emis de Escelenția Sa Michail Pavel, Episcop gr. cat. de Oradea-Mare, sub Nr. 252 ex 1891, de dato 12 Faur. M. O. D. președinte, vedând lipsa aceluí organ pedagogic și având în vedere modesta soluțiune a învățătorilor tractuali, s'a angajat, conform ordinului dat de guvernul diecesan, a abona cât mai în scurt timp numita fóie pentru fiecare scóla din tract. Dea Dzeu să se realizeze și acest propus, pentru care adunarea a votat M. O. D. președinte mulțumită.

Presidiul propune și recomandă, ca pe viitor fiecare scóla din tract să aibă protocoalele de lipsă în limba română, precum sunt la scóla din Madaras și cari se pot comanda dela tipografia seminarială din Blaș. Dd-nii învățători consimt, cu adausul, ca la timpul său prețul tipăriturilor

să li-se dea din lada bisericăscă. Proxima adunare de toamnă va fi în Ruși.

După aceste M. O. D. președinte își exprimă îndestulirea pentru interesul și diligența, ce au dezvoltat-o învățatorii din acest tract, recomandând și pe viitor a continua pe calea apucată și închide adunarea cu cuvintele: »Ddeu Vă conserve sănătatea, domnilor învățatori, ca să ne vedem éráși în număr complet la adunarea de toamnă, ce din inimă Vă doresc!«

Băbănașul.

Lecțiuni din geografie și istorie.

(Continuare.)

Forma pământului.

Locuința omenimei întregi e pământul. Dacă am putea privi pământul din lună, l'am vedea ca o stea cu mult mai mare decum vedem luna.

Cei vechi n'aveau nici o părere întemeiată despre forma pământului; ei cugetau, că acela este o suprafață rotundă și nemărginită. — Pământul însă nu e plan, precum se vede, ci are formă sferoidă (= ca un glob.)

Dacă, pornind din locul natal, am merge înainte tot într'o direcțiune (d. e. spre vest) deodată ne-am afla venind dinspre o direcțiune contrară (de es. dela răsărit) éráși la locul natal. — Atare călătorie a făcut Magelhains (= Maglens) la anul 1519—1522, dovedind că pământul are formă sferoidă.

Tocmai așa suntem noi față de pământ, ca furnica, ce se urcă pe o lubeniță mare; ea orî încătrău va merge pre lubeniță, i-se va părea că aceea e plană, precând noi scim că e sferoidă.

Bila aceea, care ne înfățișează pământul în miniatură, se numesce »Globul pământesc« sau cu un cuvânt »Glob.«

Orientarea pe glob.

Pământul nu stă pe loc, ci se învârtesc, precum se rotogolesce o bilă pre un plan înclinat. Bila, care se rotogolesce, are osie. Pământul are și el osie și aceea în realitate e de 12.750 chm. de lungă.

Capetelele osiei pământului se numes poli. Pământul are doi poli: unul spre méďánópte și se numesce polul nordic, — celalalt spre méďăđi și se numesce polul sudic.

O linie trasă în jurul pământului drept pe la mijloc, în asemenea depărtare dela amândoi poli, se numesce ecvator sau asemănător. Ecvatorul împarte pământul în două părți egale, din

carî una cade spre nord și se numesce semiglobul nordic, ér cealaltă cade spre sud și se numesce semiglobul sudic. Ecvatorul e împărțit în 360° (° = grad și e de 40.000 Chm. de lung.

Dela ecvator spre nord și spre sud sunt trase mai multe linii, carî încunjură pământul mērgēnd paralel cu ecvatorul. Acestea sunt liniile paralele, carî din ce sunt mai depărtate de ecvator, sunt tot mai mici.

Dela ecvator spre nord și spre sud în asemenea depărtare sunt două cercuri, carî arată întórcerea sórelui. Acestea sunt cercurile tropice. Cel dinspre nord se numesce tropicul racului, ér cel dinspre sud tropicul căprio- rului.

În apropierea polilor sunt două cercuri, carî se numesc polare; cel din apropierea polului nordic e cercul polar nordic, ér cel din apropierea polului sudic e cercul polar sudic.

Liniile trase între cei doi poli se numesc meridiane. Meridianele ni-le putem înfățișa prin umbra aruncată de un baston, ce stă vertical, când e cruce la améđi. Ele taie ecvatorul în două locuri și se împart în 360°. — Sórele percurge spațul dintre un grad în 4 minute. Toți ómenii de pre un meridian au améđi de-odată. Cei ce sunt cu un grad spre óst, au améđi cu 4 minute mai înainte, ér cei ce sunt cu un grad spre vest, cu 4 minute mai târđiú decát noi. — Meridianul de Ferro se nume ce primar și împarte globul în două părți egale — în semiglobul óstic și semiglobul vestic. După acest meridian se fac chartele (= mapele) semigloburilor. Țera noastră se află pe semiglobul óstic.

Tóte liniile de pe globul pământesc sunt trase pentru orientare; acelea în realitate pre pământ nu esistă. Așa liniile paralele sunt trase pentru a aréta lățimea, ér meridianele a aréta lungimea geografică.

Lățimea geografică se socotesce după cercurile paralele și după semigloburile formate prin împărțirea pământului cu ecvatorul. D. e. Țera noastră se află pe semiglobul nordic, așa- dar lățimea ei e nordică. — Lungimea geografică se socotesce după meridiane și după împărțirea pământului în semigloburi cu meridianul de Ferro. D. e. Țera noastră se află pe semiglobul óstic, așa- dar are lungime óstică de la Ferro.

Sórele nu încălđesce pământul într'o formă, ci căldura scade dela ecvator spre poli în raport cu depărtarea. Prin cercurile tropice și polare pământul se împarte în cincî bráne de căldură,

numite zone, cari sunt: 2 zone ghietoase dela poli până la cercurile polare ($23\frac{1}{2}^{\circ}$ și $23\frac{1}{2}^{\circ}$), — 2 zone stâmpérate dela cercurile polare până la cercurile tropice (43° și 43°) și 1 zonă ferbinte sau tropică între cercurile tropice, în jurul ecvatorului (47°).

Rotațiunea pământului.

Nouă ni-se pare, că pământul stă neclătit în centrul universului, ér sórele, luna și stelele se învîrtesc regulat împrejurul seú. Mii de ani ómenii s'aú îndestulit cu părerea acésta, urmată din amăgirea sensurilor.

Când stăm pre o punte și privim în undele rîului, ce curge pe sub noi, ni-se pare că rîul stă în loc și noi ne mișcăm cu puntea pe apă în sus. Tot așa o pățim, când călătorim repede cu naea pe un fluviu, cu căruța sau cu calea ferată printr'o pădure: ni-se pare, că noi stăm pe loc și obiectele de-alungul drumului se mișcă în direcțiune opusă cu calea noastră. Așa se amăgesc sensurile noastre și față de pământ și corpurile ceresci.

În realitate pământul se învîrte în jurul osiei sale în timp de 24 de óre odată, dela apus spre răsărit. Învertirea pământului în jurul osiei sale se numesce rotațiune.

Fiind forma pământului sferoidă, rațele sórelui nu străbat preste tótă suprafața globului, ci ajung numai aceea parte a lui, care e întórsă cătră sóre. Locuitorii de pe aceea parte a pământului, care e întórsă cătră sóre, aú ziua, ér aceia, cari sunt pe partea opusă, unde rațele sórelui nu ajung, aú nópte.

Pământul rotéză în jurul osiei sale așa de iute, încât într'o secundă percurge o cale de 500 de metri. Tóte cele ce sunt pre pământ, împreună cu atmosfera, ce-l încunjură, rotéză deodată cu pământul, lin, fără tremurare sau clătinare, încât acésta rotațiune noi nu o sêmțim de loc.

Revoluțiunea pământului.

Rotând în jurul osiei sale, pământul nu stă în loc, ci mai face o cale și în jurul sórelui. Învertirea pământului în jurul sórelui se numesce revoluțiune.

Pământul se învîrte în jurul sórelui în 365 zile, 5 óre, 48 minute și 48 secunde. Timpul în care se învîrte pământul în jurul sórelui, se numesce un an. Anul, care are 365 zile, se numesce comun; cele 6 óre (diferință e numai 11' 12'!) tot la al patrulea an se compută drept o zi, așadar al 4-lea an are 366 zile și se numesce visect.

Calea, ce o face pământul în jurul sórelui, e lungăreță-rotundă (elipsă = 979.440.000 Chm.) Osia pământului nu stă vertical pe acésta elipsă, ci plecată (sub un unghiú de $23\frac{1}{2}^{\circ}$); de aci urméză cele 4 anotimpuri: primăvara, vara, tómnă și érna.

În 21 Marte (st. n.) sórele stă în ecvator, și deóre-ce ziua și nóptea sunt egale, đicem, că avem ecvinocțiul de primăvară, căci în ziua acésta se începe primăvara. — De aci încolo ziua crește până în 21 Iunie, când sórele ajunge în tropicul racului și avem ziua cea mai mare și nóptea cea mai mică. În acésta zi se începe vara, și deórece sórele, înainte de a se întórce, stă câtva în loc: đicem că e solstițiul de vară. — Intorcându-se sórele spre međađi, ziua scade din ce în ce până la 22 Septembrie, când ajungênd éráși la ecvator, avem ziua și nóptea egală, adecă ecvinocțiul de tómnă și începerea tómnii. — Continuându-și calea cătră sud, la 21 Decembre sórele ajunge în tropicul căpriorului, când avem ziua cea mai mică și nóptea cea mai mare. În 21 Decembre e solstițiul de érnă și începerea ernei. Astfel își face sórele cursul seú în fiecare an.

Cele 4 anotimpuri urméză, precum s'a arêtat pre semiglobul nordic; pre semiglobul sudic cursul anotimpurilor e invert: când la noi e primăvară, acolo e tómnă, și când la noi e vară, acolo e érnă.

Continente. Mări.

Suprafața pământului se compune din uscat și din apă. — Uscatul se împarte în cinci continente, parte combinate, parte desbinate. — Cele cinci continente sunt: Europa, Asia și Africa — cari se numesc lumea veche, fiind cunoscute din vechime; -- America și Australia — numite lumea nouă, fiind descoperite abia la 1492. Afară de continente mai sunt pe suprafața pământului o mulțime de insule mari și mici.

Apa încă se împarte în cinci părți mari, cari se numesc oceane și sunt: Oceanul ghietos nordic, oceanul ghietos sudic, oceanul Atlantic, oceanul Indic și oceanul mare sau Pacific. Cu aceste oceane stău în legătură o mulțime de mări, cari se întind printre continente.

Cele cinci oceane împreună acoper $\frac{3}{4}$ parte din suprafața pământului. Așa cuprinde:

Uscatul:		Apa:	
Europa	9,896.197 Chm?	Ocean. ghiet. nord.	11,000.000 Chm?
Asia	44,828.000 "	" " sudic	19,000.000 "
Africa	29,932.448 "	" " pacific	175,000.000 "
America	40,938.500 "	" " atlantic	90,000.000 "
Australia	8,865.627 "	" " indic	60,000.000 "

Oceanul Atlantic are cele mai multe mări închise și navigațiunea cea mai viuă. Sute de năi comunică în tot anul între Europa și America, făcând calea în două săptămâni, cu năile cele mai noue în 7 zile.

Fundul mării încă are ridicături și văi ca uscatul. Apa mării e transparentă, cu cantități mari verșie; are gust sărat, amar și nu se poate bea. După diferența zonelor e diferită și temperatura mării. Precum riurile, așa și apa mării are curgere. Așa d. e. curentul golfic aduce apă caldă din sinul Mexic către Europa și are înfluiță încălzitoare asupra acestui continent.

În mare trăesc o mulțime de animale precum: balene, chiți, pesci, zoofite, corale etc. chiar și plante gigantice.

Când e tempestate, valurile mării se ridică până la o înălțime de 8 m. și periclitază de multe-ori năile.

(Va urma.)

Teodor Petrisor,
învățător.

Concurs

pentru primirea în școala de cadeți c. și r. din Sibiiu.

Cu începerca anului școlar 1891/92 (15 Septembrie) se vor primi în anul I al numitei școle de cadeți 30—50 de aspiranți; în anii II, III și IV vor fi primiți aspiranți numai pe cât va permite numărul locurilor vacante.

Condițiunile de primire sunt cuprinse în »Regulamentul pentru primirea de aspiranți în școlile c. și r. de cadeți,« și se vor aminti aici numai condițiunile generale.

Aceste sunt:

1. Dreptul de cetățen austriac sau ungar.
2. Aptitudinea corporală.
3. Trecut nepetăat (purtare morală destulitoare).
4. Să fi ajuns etatea minimală și să nu fi trecut preste etatea minimală.
5. Pregătire prealabilă corespunzătoare.
6. Acceptarea îndatoririi de a se îngriji, din mijlocele proprii, de procurarea și conservarea obiectelor de ajutorare prescise.
7. Răspunderea la timp a didactului.
8. Obligarea la serviciul de prezentă prelungit.

Etatea pentru primirea în anul I al unei școle de cadeți de infanterie e statorită astfel: să fi împlinit 14 ani, și să nu fi trecut de 16 ani; în anul II: să fi împlinit 15 ani și să nu fi trecut de 17 ani; în anul al III: să fi împlinit 16 ani și să nu fi trecut de 18 ani; în anul IV: să fi împlinit 17 ani și să nu fi trecut de 20 de ani. Etatea se socotesce dela 1-a Septembrie. În cazuri demne de considerațiune, diferențele de etate până la patru luni nu formeză nici o pedecă pentru admiterea la examenul de primire. Pentru intrarea în anul I al școlei de cadeți de infanterie se recere necondiționat să fi atins etatea de 14 ani.

Asentarea (jurământul) aspiranților nu se va face îndată după împlinirea anului al 17-le, ci numai după

absolvarea completă a școlei de cadeți, adecă la eșirea în regulă din școlă.

Pregătirea prealabilă corespunzătoare a se o dovedescă toți aspiranții producând atestatele școlare și depunând esamenul de primire. Atestatele școlare trebuie să documenteze, că aspirantul a absolvat cu succes cel puțin »destulitor« clasele prescise ale unei școle reale sau gimnasiale publice sau înzestrate cu dreptul de publicitate, și adecă: pentru primirea în anul I cele patru clase inferioare, în anul II cel puțin cele cinci clase inferioare, în anul III cel puțin cele șese clase inferioare și în anul IV clasele superioare. Școlarii privați voind a-și procura atestate valabile, trebuie să se supună esamenului la o școlă publică medie.

Clasele școlilor civile din Ungaria, organizate conform cu art. de lege 38 ex 1868, în ce privesce pretenșiunea de a documenta pregătirile prealabile pentru intrarea în o școlă de cadeți, se consideră ca egale.

Pentru intrarea în anul I examenul de primire se estinde asupra următoarelor obiecte de învățământ: limba germână, aritmetica și algebra, geometria, geografia și istoria, și anume în acea estindere în care ele se propun în clasele inferioare ale unei școle medie.

Pentru intrarea în anul II examenul de primire se estinde asupra tuturor obiectelor de învățământ din anul I.

Pentru intrarea în anul III examenul de primire se estinde asupra tuturor obiectelor de învățământ din anii I și II și adecă asupra obiectelor grupei A din planul de învățământ al școlei de cadeți, excepționând limba națională și instrucțiunile militare.

Pentru intrarea în anul IV examenul de primire se estinde asupra tuturor obiectelor de învățământ din anii I, II și III. Cunoștința acestor obiecte se recere în măsura prescristă pentru anii respectivi.

Didactul este:

a) pentru fiii de oficeri de ori ce braușă, de preoți militari evangelic și gr. or. *) de amployați militari, de suboficeri și gagiști militari, cari nu fac parte din nici o clasă cu rang, fie activi, pensionați ori invaliți din armata c. și r., din marina de resboi ori honvedei: 12 fl. pe an;

b) pentru fiii oficerilor în rezervă și din honvedimea neactivă, de oficeri în raportul »afară de serviciu,« apoi de amployați de curte și de stat civili, de servitorii de curte și de stat civili: 60 fl. pe an;

c) pentru fiii tuturor celorlalți cetățeni austriaci și ungari 120 fl. pe an.

Didactul se răspunde la Comanda școlară în două rate anticipative, în 15 Septembrie și 1-a Mărțișor a fiecărui an. Taxă pentru vipt nu se pretinde. Eliberarea dela răspunderea didactului, precum și restituirea sumelor plătite deja, nu are loc.

Fiecare elev primit și instruat în școlă de cadeți și înrolat după absolvirea ei nemijlocit la trupă, este obligat a servi, pentru fiecare an împlinit în școlă, un an preste timpul regulat de serviciu activ. Liberarea (estradarea) unui revers nu se cere. Elevii, cari repășesc înainte de timp, sunt scutiți de acesta îndatorire.

Suplicele de primire sunt a se înainta Comandei școlare cel mult până la 25 Iuliu a. c. st. n. La suplică se vor alătura:

1. Atestatul de botez al aspirantului.

*) Dar de preoți gr. cat.? Nu scie Comanda școlei, că preoții gr. cat. sunt și ei căsătoriți și pot se aibă copii? R. S. R.

2. Certificat de domiciliu.
3. Părerea medicală, estradată de un medic activ din armată, marina de resboiū saū honveđime, despre aptitudinea fizică a aspirantului.

4. Testimoniul scolar pe întreg anul scolar 1889/90 și testimoniile pe semestrul I și II al anului scolar 1890/91; dacă aspirantul atunci, când își înaintéază suplica, încă nu posedă testimoniul pe semestrul II al an. scolar 1890/91, acest testimoniu este a se presinta comisiunei esaminătore, decumva aspirantul va fi învitat la examenul de primire.

5. Atestatul de vaccinare, însă numai dacă vaccinarea nu este constatată în părerea medicală.

6. Atestatul de moralitate dela autoritatea politică sau de poliție din domiciliul aspirantului, însă numai dacă în testimoniul scolaric lipsesce nota despre conduita morală suficientă și dacă întrarea în scōla de cadeți nu ar urma nemijlocit din o scōla publică saū înzestrată cu dreptul de publicitate.

Suplicī necomplete sau sosite mai târđiu nu sē consideră. După începerea anului scolar (15 Septembrie) nu se mai primesc aspirații.

Dela Comanda scōlei de cadeți c. și r. din Sibiiu.

Aforisme pedagogice.

(Continuare.)

35.

»El a fost un învățor.«
(Inscripțiunea lui Rochow pe mormântul lui Bruns).

36.

Inscripțiune pe mormântul lui Pestalozzi:
»Aici odichnesce Enric Pestalozzi, născut în Zürich la 12 Ianuar 1746, mort în Brugg la 17 Faur 1827, mântuitorul seracilor în Neuhof, în Stanz tată al orfanilor, în Burgdorf și Münchenbuchsee întemeitor al scōlei poporale, în Yverdon educator al omenimeī, om, creștin, cețățen — totul pentru alții. nimic pentru sine. Odihnă țerīnei sale! Părintelui nostru Pestalozzi mulțumitorul Aargaū.«

37.

Omul învățat scie și întrebă, cel neînvățat nu scie nici ce se întrebe.

Proverb din India.

38.

Prostia este lucrul cel mai scump în țeră.

Proverb din Anglia.

39.

Sciința nu vrea să scie de vămī și mieđuine; ea aparține întregēi omenimī.

Anecdote scolare.

1.

Înv. Pentru-ce la Romāni era datina, ca celui, ce se crucifica, îi sfărmaū fluerile piciorilor?
Scol. Ca se nu pōtă fugi de pe cruce.

2.

Învățatorul, neputēnd desbăta pre un scolar pentru a face orecare deosebire între amic și inimic, đise: Dacă d. e. cineva te împinge din spate în apă, ce-ți-e acela?

Scolar. Inimic!

Inv. Care-ți-e dară amic?

Scol. Cel-ce mă va trage din față în apă!!

3.

Înv. Care e începutul înțelepciunei?

Scol. Baniī.

Inv. Pentru-ce?

Scol. Pentru-că tata đice, că nimic nu poți începe fără de bani.

4.

Un scolar se mira mult, că David se preumbla pre acoperișul casei.

El adecă nu scia, că în orient casele aū acoperișe plane. Întrebând decī pre învățatorul seū, care pe semne încă nu scia, cum stă lucrul, primi acest respuns: La Dđeū tōte sunt cu putință.

5.

Scol. Dle învățator! Dacă mă vei pune primul în scōla, îți dau 50 cr.!

Înv. Cum ți-a trecut acēsta prin minte?

Scol. Tata a đis, că decumva voiū eși primul, imī dă 1 fl.

Decī haīd să împărțim!

6.

Înv. Omul, care mănăcă multă pâne, are obrazii roși.

Scol. (đice cătră alt scolar):

De acea are d-l Invățator nasul roșu, că mănăcă multă pâne.

Cătră onorabiliī lectori!

Cu numărul viitor 18 sē încheie semestrul I din cursul V. al revistei nōstre. Am ținut până acum revista cu 200 de prenumerații, din cari mulți, mai ales din districtul Năsăudului, nu ni-au respuns un crucer măcar din costul abonamentului nici până în đia de astăđi, astfel că am trebuit să plătim tipografiei mai multe numere din salariul nostru. Din mai mult de 100 de prenumerații, cari respuseră costul abonamentului numai pe un pătrar de an, 80 de inși nu și-aū mai înnoit abonamentul. Neputēnd aduce și mai departe jertfe materiale din parte-ne, declarăm că, dacă până la Sântii Apostoli Petru și Pavel numărul prenumerațiilor nu se va spori astfel, ca revista se se pōtă susține din costul abonamentelor, vom fi necesitați a sista aparițiunea ei. Am cređut, că învățătorimea a trei miliōne de Romāni din Austro-Ungaria se va grăbi a abona unica revistă pedagogică, ce mai apare la ei. Dacă ne-am înșelat nu e vina nōstră.

Redacțiunea „SCOLEI ROMĀNE.“